

HOE SNELLER WE VAN HET HUIDIGE STELSEL AF ZIJN, HOE BETER

Door Joost van Mierlo

Zelfs na recente wijzigingen is het huidige pensioenstelsel niet langer van deze tijd. Radicale veranderingen zijn noodzakelijk. Iedereen dient veel meer zeggenschap te krijgen over de eigen pensioenrekening. Het politieke gekissebis moet stoppen.

Dit is de mening van Ilja Boelaars. De jonge econoom is de afgelopen jaren uitgegroeid tot een van de meest uitgesproken criticasters van het Nederlandse pensioenstelsel. Jongeren betalen in zijn ogen de prijs voor onrealistische beloftes uit het verleden. Hij is op dit moment docent financiële economie en houdt zich als promovendus bezig met de pensioenmaterie.

Dat gebeurt aan de University of Chicago. Die is beroemd vanwege de reeks vermaarde economen die het voortbracht. Denk aan Milton Friedman en Friedrich von Hayek. Maar tegelijkertijd is de universiteit ook berucht, zeker in Nederland, vanwege het neoklassieke karakter van deze economen. Boelaars haalt zijn schouders op over de mogelijke controverses. In zijn ogen is het vooral een uiterst stimulerende omgeving, waarin het kritische debat over elkaars werk centraal staat.

IN HET BUITENLAND WORDT HET NEDERLANDSE PENSIOENSTELSEL VRIJWEL OVERAL GEROEMD. WAT IS ER MIS MEE?

‘Het waardevolle aan het Nederlandse systeem is dat er in ieder geval op grote schaal wordt gespaard. Dat is waar in het buitenland veel lof over wordt geuit. Doordat iedereen verplicht meedoet, hebben we bovendien een systeem met relatief grote fondsen. Dat biedt schaalvoordelen. Dat wil echter niet zeggen dat de manier waarop het systeem is ingericht ook goed is. Dat is in mijn ogen niet zo.’

WAT ZIJN DE BELANGRIJKSTE BEZWAREN?

‘Nederlanders is jarenlang de illusie van zekerheid voorgehouden. Als mensen maar netjes hun pensioenbijdrage zouden betalen zouden ze, als ze tenminste lang genoeg leefden, een bepaald deel van hun inkomen krijgen uitgekeerd. Welvaartsvast zelfs, zo werd vaak beloofd. We weten inmiddels dat de werkelijkheid anders in elkaar zit. Het probleem is echter dat toen we ons realiseerden dat die belofte onhoudbaar was, we het systeem niet fundamenteel hebben aangepast. Er zijn steeds kleine aanpassingen

gedaan, maar over de fundamentele consequenties van de grote onzekerheden lijkt niet te zijn nagedacht. Dat is nu pijnlijk duidelijk geworden, maar toch wenst men ook nu de consequenties nog niet onder ogen te zien.’

U SPREEKT OVER HET ONDERSCHATTEN VAN RISICO'S. OVER WELKE RISICO'S GAAT HET DAN PRECIES?

‘In ieder pensioensysteem waarbij geld wordt opgepot voor latere uitkeringen is er sprake van twee belangrijke risico's. Ten eerste is er wat we het ‘langlevensrisico’ noemen. De levensverwachting van mensen kan toenemen. Dat is natuurlijk precies wat er is gebeurd in de afgelopen jaren. Dat kan een geweldige impact hebben. In de afgelopen tien jaar werd hierdoor het pensioen grofweg 10 procent duurder. Zo'n bedrag kun je als pensioenfonds niet ineens ergens vandaan halen. Het andere risico is het beleggingsrisico. Ook dat is natuurlijk aanzienlijk, zoals we de afgelopen jaren hebben gemerkt.’

RECENTELIJK IS HET TOCH NIET LANGER ZO DAT DEZE RISICO'S WORDEN ONDERSCHAT? PREMIES ZIJN FLINK GESTEGEN, UITKERINGEN WORDEN NIET MEER GEÏNDEXEERD OF ZELFS VERLAAGD.

‘Ja, dat klopt, maar dat zijn allemaal zaken die het fundamentele probleem niet oplossen. De grote vraag is: als de risico's bij de deelnemer worden neergelegd, wie draagt dan welk risico? Er is een enorme pot met geld. Maar niemand weet van wie die pot is. Daarom wordt er voortdurend over geruzied. Dit is een politieke discussie die elk jaar weer wordt gevoerd in de pensioenfondsbesturen, waarin wordt bepaald hoeveel de premies stijgen en hoeveel de pensioenen zelf omhooggaan. Als premiebetaler heb je daar niets over te vertellen. En toch zijn dit heel belangrijke beslissingen die over jouw pensioenvermogen en toekomst gaan.’

MEN ZOU HET EEN ZORGVULDIGE AFWEGING VAN BELANGEN KUNNEN NOEMEN.

‘Zo noemen de bestuurders het zelf graag, ja: evenwichtige

belangenbehartiging. Zelfs het grootste pensioenfonds van Nederland, het ABP, moest laatst toegeven dat het geen kwantitatieve onderbouwing heeft voor wat de besluiten 'evenwichtig' maakt. Het is gewoon vragen om ruzie, zoveel geld in één gezamenlijke pot.'

OP DIE MANIER WORDEN DE RISICO'S TOCH GESPREID?

'Was dat maar waar. Datzelfde ABP heeft de afgelopen jaren gegokt op een stijging van de rente. Die is uitgebleven: integendeel, de rente is gekelderde. Dat is heel kostbaar gebleken. De koopkracht van het ABP pensioen is inmiddels meer dan 10 procent gedaald. Er is nu al jarenlang ruzie over wie precies de verliezen moet dragen. Daarachter zit echter nog een dieper probleem: doordat het geld in een gezamenlijke pot zit, kunnen we het beleggingsbeleid niet goed afstemmen op individuele deelnemers. Jongeren hebben een andere beleggingshorizon dan ouderen. Je wilt daarom maatwerk leveren en dat kan nu niet. Het huidige stelsel zit vol met dit soort conflicten. Hoe sneller we ervan af zijn, hoe beter.'

WAT IS DE OPLOSSING?

'Het kan niet anders dan dat we naar een persoonsgebonden pensioenrekening toegaan. Iedereen heeft zijn eigen pot met geld. Die wordt op een zo goed mogelijke manier belegd. Desgewenst kan je daar zelf invloed op uitoefenen, maar dat hoeft niet.'

BETEKENT DIT HET EINDE VAN DE ZEKERHEID DIE HET HUIDIGE STELSEL BIEDT?

'Aha, dat is een belangrijke opmerking. Want het huidige stelsel biedt natuurlijk helemaal geen zekerheid. Het is een einde aan de illusie van zekerheid. Voor sommigen is dat misschien een confrontatie, maar mensen zullen eraan moeten geloven. Het is in ieder geval een veel eerlijker stelsel en een stelsel waarin we de risico's kunnen aanpassen aan jouw levensfase en jouw voorkeuren.'

HOE KIJKT U AAN TEGEN DE VERPLICHTSTELLING VAN DE DEELNAME?

'Men kan in dit systeem natuurlijk alles ter discussie stellen, maar ik denk dat een verplichtstelling moet blijven. Of dan

ADVERTENTIE

Factorbeleggen

(Het is actief beheer)

Combineer actief beheer en lage kosten met onze nieuwe factor ETF's

Mensen zijn vaak verrast als ze horen dat wij al 40 jaar actief beheer bieden.

Wat geen verrassing is, is onze focus op beleggen tegen lage kosten. Zoals u mag verwachten behoren de beheerkosten van onze nieuwe actieve factor ETF's tot de laagste in hun categorie.

Informeers eens naar wat ons zo anders maakt.

vanguard.nl
020 - 575 2580

Vanguard®

De waarde van beleggingen en van de inkomsten daaruit kan zowel dalen als stijgen en het is mogelijk dat beleggers minder dan hun inleg terugkrijgen.

Deze advertentie is uitsluitend bedoeld voor professionele beleggers en is ongeschikt voor particuliere beleggers om hun beleggingsbeslissingen op te baseren. Uitgegeven door Vanguard Asset Management, Limited, dat in het VK is goedgekeurd door de Financial Conduct Authority en onder haar toezicht valt. © 2016 Vanguard Asset Management, Limited. Alle rechten voorbehouden. VAM-2015-12-18-3205

toch op zijn minst automatische deelname. In dat geval kan je er onderuit, maar als je niks doet, gaat er automatisch een deel van je salaris naar de pensioenpot. Mensen zijn nu eenmaal geneigd om beslissingen over het opbouwen van het pensioen uit te stellen. Die verplichtstelling of automatische deelname zorgt er in ieder geval voor dat mensen achteraf geen spijt hebben dat ze zich er niet in wilden verdiepen toen ze jong waren.'

BLIJFT DE PENSIOENUITVOERDER HET GELD BELEGGEN?

'Ja. Het is wel mogelijk dat er meer vrijheid komt bij het

kiezen van een pensioenuitvoerder. Dit nieuwe systeem biedt dat soort flexibiliteit. Het wordt ineens ook eenvoudig om tijdelijk wat meer in te leggen als je dat nodig vindt en je hoeft niet meer van uitvoerder te wisselen als je van werkgever verandert. Allemaal voordelen. En dan hebben we nog het punt dat ik eerder al noemde: het risicobeleid kan beter worden ingericht voor jong en oud. Dat is echt een serieus probleem op dit moment.'

WAT GEBEURT ER ALS DE LEVENSVERWACHTING STIJGT? OF WANNEER IEMAND VOOR HET BEREIKEN VAN DE PENSIOENGERECHTIGDE LEEFTIJD OVERLIJDT?

'Een sterk voordeel van het huidige stelsel is dat we dit risico op dit moment met elkaar delen. Wie jong overlijdt, laat geld na in de gezamenlijke pot voor mensen die lang leven. Dit element moeten we wat mij betreft behouden: het saldo van mensen die overlijden kan worden gebruikt om te voorkomen dat de rekeningen van mensen die lang leven leeg raken. Op het moment dat je met pensioen gaat wordt dan gekeken naar de totale hoeveelheid vermogen die je hebt. Op basis van de op dat moment geldende levensverwachting kan je bepalen hoeveel pensioenuitkering je elk jaar kan krijgen. Als de levensverwachting stijgt, daalt die uitkering. Zo werkt het nu ook al. Als iemand vroegtijdig overlijdt, wordt diens pensioenpot verdeeld over de mensen die nog leven. Ook dat doen we nu feitelijk al. Voor sommigen klinkt het misschien gek dat je je geld kwijt bent als je overlijdt, maar daartegenover staat dat wordt voorkomen dat je rekening leeg raakt als je langer leeft.'

HET MARKTRISICO EN HET LANGLEVENRISICO VERANDEREN DUS IN WEZEN NIET. ALLEEN IS IN UW SYSTEEM WEL METEEN DUIDELIJK WIE DAT RISICO DRAAGT: HET INDIVIDU.

'Ja, maar dat is op dit moment dus eigenlijk ook zo, zij het dat het niet helder is hoe dat precies uitvalt. Daar zit immers het pensioenbestuur tussen dat daar een politieke keuze over maakt. Daarnaast hebben we dus nog het probleem dat als het collectieve fonds dwingt tot one-size-fits-all risicobeleid, het wel lastig is bij baanwissels en zo kunnen we nog wel even doorgaan.'

DIT SYSTEEM KAN WERKEN VOOR NIEUWE PENSIOENGELDEN. MAAR WAT GEBEURT ER MET HET HUIDIGE VERMOGEN? HOE WORDT DAT VERDEELD?

'Ja, dat is natuurlijk de grote vraag. Het antwoord is niet duidelijk. Dat komt doordat op dit moment niet duidelijk is van wie dat geld eigenlijk is. Mocht het systeem veranderen, iets wat in mijn ogen onvermijdelijk is, dan betekent dit dat er een keuze gemaakt zal moeten worden over de verdeling. Daar mag het bestuur van het pensioenfonds zich nog een keer over buigen. Ze zullen er waarschijnlijk ruim de tijd voor nemen, want daarna zit hun werk erop.'

Foto: Archief Aegon Pensioenweek 2013

CV

19 mei 1984 geboren te Apeldoorn

2006	BSc Economie (Universiteit Utrecht)
2007	MSc Economie (London School of Economics)
2008	Financial Risk Manager (FRM, Global Association of Risk Professionals)
2013	MA Economie (University of Chicago)
2007 – 2008	Junior docent economie (Universiteit Utrecht)
2008 – 2011	Consultant Financieel Risicomanagement (Triple A - Risk Finance, Amsterdam)
2010 – 2011	Landelijk Bestuurslid Jonge Democraten (D66)
2011 – 2013	MA Economie (University of Chicago)
2012 – heden	Columnist RTLZ.nl
2013 – heden	Promovendus Economie (University of Chicago)
2014 – 2015	Netspar werkgroep Toekomst Pensioenstelsel
2015 - heden	Netspar werkgroep Intergenerationele Risicodeling (Undergraduate) Docent Finance (University of Chicago)